

Ausserrechter Winkel — zunaj pravi kot.	Bruchpotenz — ulomna vzmož, ulomna	Complexion — skupina (kompleksija).
Ausserschiefer „ zunaj poševni kot.	potenca.	Concav — vbokel.
Ausserspitzer „ zunaj ostri kot.	Buchstabenrechnung — računjenje s pis-	Concentrisch — koncentričen, sosreden.
Ausserstumpfer „ zunaj topi kot.	menkami.	Conclusion (Thesis) — sklep.
Axe — os.		Congruent — skladen.
		Congruenz — skladnost.
		Conjugirte Axe — druga os, spreženi
		premer.
		Constante Grösse — nepremenljiva količina.
		Construction der Gleichung — sestava
		enačbe.
		Contradictorisch — protisloven.
		Contraer — protiven.
		Convergente Reihe — stična vrsta, pri-
		mična vrsta.
		Convex — vbokel.
		Coordinate — koordinata, sorednica.
		Coordinatenaxe — os sorednic.
		Coordinatenwinkel — kot sorednic.
		Cosecans — kosekanta.
		Cosinus — kosinus.
		„ versus — kosinus versus.
		Cotangens — kotangenta.
		Cubische Grösse — kubični izraz, količina
		treh izmér.
		Cubus — kubus, kocka, tretja vzmož.
		Curve — krivulja.
		Cylinder — valj, valjar.
		Cylindrischer Abschnitt — odsek valja.
		„ Ausschnitt — izsek valja.
		(Dalje prih.)

B.

Bedingung — pogoj.
 Bedingungsgleichung — pogojna enačba.
 Begrenzen (eine Grösse) — omejiti.
 Behauptungssatz — trditev.
 Benennung — imenovanje, imé.
 Berührungsebene — dotikalna rovan, rav-
 nina dotikalnica.
 Berührungspunkt — dotikališče.
 Beschaffenheit (Qualität) — kakost, ka-
 košnost.
 Bestandtheil — sestavina, del.
 Bestimmt — določen.
 Bestimmte Gleichung — določena enačba.
 Beweis — dokaz.
 Beweisgrund — dokazalo.
 Binom — binom, dvočlenec.
 Binominal-Formel — binominalni pouček,
 binominalna formula.
 Bogen — lok, oblok.
 Bogenmass — mera za loke.
 Brennpunkt — žarišče, ognjišče.
 Bruch — drob, vlomek.

C.

Calotte (Kugelmütze) — kapica.
 Centesimalgrad — centesimalna stopinja,
 stotninska stopinja.
 Centrallinie — črta središčnica.
 Centrum — središče.
 Charakteristik (Kennziffer) — značajka.
 Chorda (Sehne) — tetiva.
 Coefficient — koeficient, zbrojnik, prištevnik.
 Combination — kombinacija, sestavljanje.
 Combinationsform — sestavba.
 „ klasse — red sestavbe.
 „ lehre — nauk o kombina-
 cijah, sostavoslovje.
 Combinatorische Operation — sestavljanje.
 Combiniren — kombinovati, sestaviti, so-
 stavljanje.
 Combiniren im engeren Sinne — poraz-
 staviti, porazstavljati.
 Combiniren zu bestimmten Summen — so-
 stavljanje do določenih vzneskov.
 Commensurabel — soméren, somerljiv.
 Comparationsmethode — način primerjanja.
 Complement — komplement, izpolnek.
 Complementärwinkel — izpolnujoči kot.

Dopisi.

Iz Gorice 17. nov. — p — (*Preskušnji za dosego sposobnosti za učiteljstvo v ljudskih šolah*) se je podvrglo pri tukajšnji komisiji 10 učiteljev in 5 učiteljic. Med učitelji je 5 Lahov in 5 Slovencev; učence vse Lahinje. Izmed učiteljev so dobili spričevalo sposobnosti številka 2, (dobro) trije; št. 3 jih je dobilo pet; št. 4 (nezadostno) trije, kateri smejo k letu o tem času preskušnjo ponoviti. Izmed učiteljic imate dve številko 2; dve št. 3; ena je padla (št. 4), dobila je pa, kakor tudi še ena druga, najlepše spričevalo za ženska dela. — Za dosego sposobnosti za meščanske šole sta se bila oglasila en kandidat in ena kandidatinja. Kandidata pa ni bilo k preskušnji; učiteljica jo je z izvrstnim vspehom opravila. Ona je prva in edina v naši (goriški) deželi; šol meščanskih pa še nimamo. — Izpraševalo se je (pismeno in ustmeno) od 8. do 15. dne t. m.

Iz Vrhnike 18. nov. (*Nektere interpelacije na župana.*) Ne vznemirite se gosp. Obreza, ako se sopet predrznemo segati v Vaše občinsko opravilno področje, Vas, poleg zadnjega vprašanja za štiriindvajsetletni račun, še nadlegovati s tem, če Vas pobaramo, kako razumevate Vi §. 28. št. 3 in 4 obč. zak. od 17. februarja 1866. leta? Ali Vam ne izroča ravno tako kakor drugim županom št. 3 skrb za pota in mostove, št. 4 pa skrb za prodajo dobrega živeža, na pr. mesa? Kako je vendar potem to, da Vi vsled mnogih prošenj še pri nobeni seji (ali je menda ni!?) niste predlagali poprave trohnelega Sinjagoriškega mosta, ki nevarno brez stranskih ročnih držajev visi čez tri dobre sežnje globoko grapo pri Ljubljani? Kako je zopet to, da tako dolgo ni nikakega najmanjšega sporočila, kam se je obrnilo ovih 3000 goldinarjev, ktere je prejel cestni odbor (?) za Gornjovrhniško cesto, ktero so ubogi tlačani vendar brezplačno narediti morali? Vsaj radi bi

vedeli, ali počivajo ovi tisoči v šolskem zakladu, ktere ga že dolgo z lučjo iščemo, ali pa v občinski blagajnici, o kateri še gospod župan nikoli povedali niste, da eksistira. — Povedite nam še, kako je tudi to, da tukajšnji mesar sme delati z mesom in njegovo ceno po svojej volji kakor koli mu je drago? Res toraj ni čuda, ako moramo slabo meso uživati za dobro in pošteno svoje plačilo, potem pa še v skrbi biti, da ne bi bilo osemnovega ali pa bolnega živinčeta, kajti srečnega se sme imenovati tisti, ki bi videl kdaj gospoda „flajšbešauerja“, kakor postava veleva, njegovo meso ogledodovati. Ali ste mu zastran tega dali take predpravice, ker on edini je za Vas povzdignil svojo masno roko izmed sredine volitvenih mož pred Vašo pošteno hišo, dva dni pred volitvijo deželnih poslancev? — Te, gospod Obreza, so do prihodnjic naše srčne bolečine. Ako jih nam morebiti v prihodnjih „Novicah“ morete polajšati s kakim slovenskim razjasnilom, z Vašo roko pisanim, bodite zagotavljeni, da smo Vam porok, da boste sopet izvoljeni za vrhniškega župana, čeravno Vas nekteri nesramno natolcujejo, da ste velik nemškutar.

Iz Planine 17. nov. — Kakor povsod občinski zastop in županstvo vsa pozornost domačih spremlja, tako tudi gledamo radovedno na delovanje mož, kateri imajo blagor občine v svojih rokah; temveč ker pri novosestavljenem odboru je več „viših“ glav na krmilo prišlo in ker pregovor pravi, da nove metlje dobro pometajo. Zato pričakujemo v kratkem, da se bodo ti možje „napredka“ s kakim slavnim činom pokazali in s tem potrdili, da so zares na svojem mestu, po katerem so tako silno hrepeneli. — Al dozdej nismo še nič posebnega o delovanji teh mož zapazili, kakor to, da prav pridno k sejam hodijo, pri katerih se konečno navadno — nič ne sklene. Pripoveduje se, da tudi pri vsi svoji marljivosti še zdaj računov prejšnjega županstva pregledali niso, čeravno je dotični odsek že najmanj 7 mesecev izvoljen. — Na čast novemu županu

pa moremo poročati, da se prav marljivo z novimi opravki pečá in dela nesebično na to, da bi se vsacemu pravica zgodila. On čuva nad svojimi sosesčani prav tako, kakor dober oče nad svojimi otroci. Stari mož še celó večkrat nočno patrolo vodi in pijance in druge kričače k pokoju uganja, kar se menda na svoje podložne organe, katerim ta posel gré, nikakor prav zanesti ne more. — Zarad slovenskega uradovanja moremo z veseljem pritrditi, da je v dobrem stanu, ker župan dobro slovenski ume in tudi pravilno piše; samo c. k. okrajnemu glavarju to se vé samo v sebi — še zmiraj s kako nemško „zuschrifto“ prikima, ker menda vidi, da ima g. Ogrinec strašno slabo glavo za učenje jezika in se je le čuditi, kdaj da se je še nekoliko nemščine naučil. Novi tajnik se pa še s slovensko pisavo ni kaj posebno sprijaznil, akoravno so bili pogoji njegove službe od tega odvisni. Zadnji čas je, da to dohití, kar mu o tem manjka. Sicer je pa mož dobrega srca in prav poštenega značaja. Naj po vsem tem zdaj povem, kaj prav za prav je povod pričujočemu dopisu. Zadnja odborova seja je vzrok teh vrstic. Na dnevnem redu je bila prav zanimiva razprava, ktera se je že prej in pozneje po vseh krčmah tako živo razpravljala, da so že človeka ušesa bolela, in ktero je občinski zastop nehóte moral v pretres vzeti: namreč poprava in vzdrževanje mosta, kateri Planino in nerazločljivi del trga Pl., Malni, veže. (Kon. prih.)

Iz Postojne 12. nov. (Za pogorelce v *Petelinjah*, *Radokovi vasi* in na *Belskem*) se je poslalo c. k. okrajnemu glavarstvu v Postojno od fare: v Zagorju 5 gld., v Ambrusu 2 gold., v Črnem vrhu 4 gold. 16 kr., v Zavracu 8 gold. 30 kr., v Lescah 4 gold., v Čatežu 4 gold., od soseske v Lomah 2 gold. 91 kr., in od neimenovanega dobrotnika 5 gold.

Iz Kočevja 15. nov. — Naš podpredsednik c. k. okrajnega šolskega sveta, prečastiti g. dekan Novak je po izgledu ljubljanskih rodoljubnih gospodov in gospá sprožil blago misel nabirati milodare, da se ubogim šolarjem, ki morajo pozimi deleč v šolo hoditi, kupi obleke, posebno pa obuvála. In blaga misel je našla dobrotnikov v mestu našem, ki so brž prvi in drugi dan darovali nad 100 gold. v ta namen. Marsikomu, ki misli, da kočevski narod osrečuje, če mu poje „die Wacht am Rhein“, se je nos obesel, videvši, da slovensk mož bolj skrbi za kočevske šolske otroke kakor tak, ki misli, da je dobrotnik Kočevarjem, ako le propagando dela za veliko Nemčijo!

Iz Kamnika. (Čitalnica naša) prihodnjo nedeljo, to je, 26. dne t. m. predstavlja igro: „Poglavje I., II. in III. Potem bode ples. Vljudno vabi vse rodoljube odbor.

Iz Ljubljane. — Kakor je našim bralcem znano, je na včeraj bil napovedan v Pragi shod poslancev onih deželnih zborov, ki v Hohenwartovih političnih načelih vidijo rešitev Avstrije iz notranjih zmešnjav. Dr. Costa je blage volje prevzel poslanstvo za Kranjsko. Telegram „Novicam“ naznanja iz Prage tole: „Shod velikansk; 34 poslancev; med temi iz Moravije 5, iz Avstrije 5, iz Vorarlberga 3, iz Tirolov 1, iz Kranjskega 1, iz Štajarskega 2, iz Galicije dr. Smolka. Razprave obširne in temeljite; soglasje dozda popolno“.

— Presvitli cesar je blagovolil pogorelcem Vižmarskim iz lastne blagajnice darovati 400 gold.

— (Iz seje deželnega odbora 17. nov.) Ker je c. k. deželna vlada podpora iz državne blagajnice za napravo utrjenega Savskega bregú pri Gorenji Savi poleg Kranja popolnoma odrekla, je sklenil deželni odbor, obrniti se na c. k. ministerstvo za denarno podpora, ker bi dotične soseske same nikakor ne zmogle velikih stroškov, ki so poprek cenjeni nad

10.000 gold., — deželni zaklad je pa že z drugimi plačili tako obložen, da se na njegove stroške ne more to delo izpeljati. Vendar se pa to mora zgoditi, da ne bode Sava popolnoma spodkopala in raztrgala ceste, ktera pelje v vasi pod Šmarno goro in Št. Joštom ležeče. — Ker se vsako leto veliko denarja izdaja iz državnega zaklada za trebljenje vodnih strug in za utrjevanje in uravnavanje bregov in vodotokov rék, posebno Donave, toraj je prošnja za denarno podpora iz državnega zaklada za to silno potrebo tembolj upravičena, ker tudi kranjska dežela plačuje davke (in še prav velike) v državni zaklad, in bi bila cesarska gosposka za vodne stavbe že davno morale videti, koliko škodo Sava dela na tem mestu. — Voditelj c. kr. ministerstva notranjih oprav je po predsedstvu c. kr. deželne vlade dal deželnemu odboru ukaz, naj skrbi za to, da se vprihodnje deželnemu zboru poročila in predlogi, pa tudi dnevni redi ne podajajo samo v slovenskem, temuč tudi v nemškem jeziku. Deželni odbor je sklenil motiviran protest zoper ta ukaz, ki sega v avtonomijo deželnega zastopa. Drugi pot o tem več.

— Za prvomestnika cestnega odbora okolice ljubljanske je namesti g. Pajka izvoljen vitez Anton Gariboldi, župan v gornji Šiški. Dobra volitev!

— Ker je c. kr. ministerstvo kmetijstva dovolilo 2500 gold. za nakup pingavskih žebcev, gré po sklepu deželne komisije za konjerejo gosp. J. Seunig na Štajarsko, da ondi vzajemno z načelnikom žebčarstva kupi 3 plemenne žebce. Kam se bodo, ako jih dobi, postavili ti žebci, bode komisija pozneje določila.

— Danes je občni zbor družbe kmetijske, kateri bode med drugim razsodil važno vprašanje: kateri panj je najbolji za naše čbelorejce. Družba je dobila od mnogih čbelorejcev hvaljene panjove na ogled.

— (V zadnji odborovi seji družbe kmetijske) je g. Fr. Scholmayr odboru predložil v krasnem zavitku kakor mašne bukve debelo knjigo, v kateri je vsled poziva c. kr. ministerstva za kmetijstvo spisal poljsko štatistiko kranjske dežele za leto 1871. V tem rokopisu nahajamo 1) topografični popis dežele kranjske z dodanim popisom osuševanja ljubljanskega močirja; 2) vremenske razmere, razmere posetve in pridelkov letošnjega leta; 3) gozdni kataster in 4) popis živine, iz državne podpore kupljene ali s premijami obdarovane. Kaj izvrstno razjasnujejo popis pridjane karte, jako lično izdelane in sicer: obris, po katerih pravilih se je močvirje okolice ljubljanske na suho devalo, — grafična karta, ki kaže, v katerih krajih je preteklih 10 let toča bolj ali manj polje pobila, — 9 grafičnih kart, ktere kažejo poglavitne kranjske pridelke, — grafična karta gozdnega katastra, po soseskah narisana, ki kaže lego, lastnost zemlje in lesovje v različnih krajih, — 3 grafične karte, ktere kažejo kraje, kjer so iz državne podpore kupljeni biki in ovce ali s premijami obdarovani biki in krave. Vremenske razmere naše dežele razjasnujejo tudi posebne karto. — Odbor, kateri je ogledaval to knjigo, je občudoval lepo delo in veliki trud, s katerim ga je g. Schollmayr dovršil. — V tej seji so bili za ude družbe kmetijske sprejeti sledeči gospodje: Janez Janža, fajmošter v Colu, Jožef Vidmar, fajmošter v Podkrajju, Mihael Avsec, posestnik v Novem mestu, Janez Dular, posestnik v Jurkavasi, Anton Hočevvar in Janez Hočevvar, posestnika v Novem mestu, Alojzi Jerše, učitelj pri sv. Mihelu, Mihael Majtinger, posestnik v Kandiji, Andrej Petrič, posestnik v Prečni, Vertačič, posestnik v Novem mestu.

— (Letošnja letina na Kranjskem) po poročilih, ki jih je od podružnic svojih prejela družba kmetijska, se

mora zavolj neugodnega vremena skozi celo leto šteti med slabe letine. Pridelek ozimine je bil srednji, jarega žita pa še manj kot srednji; turšica slaba, fižola malo, korenje in krompir sta drobna ostala, krompir je tudi gnjil po več krajih; repo so skor povsod gosenice požrle, le zelja se je, posebno v okolici ljubljanski, še precej obilo pridelalo; sená in otave se je nakosilo le srednja mera; sadja ni skoro nič (jabelk in češinj malo, hrušek skoro nič, le češpelj v dolinah, ugodno ležečih, nekoliko več, tako tudi kostanja in fig v vipavski dolini, breskev na Dolenskem ni bilo skor nič), vina na Dolenskem malo in ne veliko vrednega, v Vipavi nekoliko več in boljšega memo Dolenskega, kjer že skor 20 let ne pomnijo tako slabe vinske letine. Tudi pridelki na ljubljanskem mahu (morastu) bili so le pičli. Posebno v nekaterih krajih na Dolenskem in na Krasu bati se je tedaj velikih nadlog; po poročilih podružnic novomeške, metliške, postojnske in vipavske se je v več krajih lakote bati. Družba kmetijska je ta poročila poslala c. kr. deželni vladi in jo prosila, naj kakor koli svojo skrb že zdaj obrne na to, da se prizadetim krajem odvrnejo presilne nadloge.

— (*Železnica od Beljaka na Franzensfeste*), ktero je naša trgovska zbornica vže leta 1864. ministerstvu priporočila, se je pretekli teden odprla. Ravno v tem času je zbornica tudi nasvetovala železnico od Šent-Petra na Reko in odtod v Karlovec-Sisek-Osek proti Zemunu in pa železnico iz Ljubljane v Beljak, čez Lienz v Franzensfeste in iz Ljubljane v Karlovec. Ker je več teh črt vže odprtih, nekaj v delu in je tudi natančni izdelek črte za železnico iz Ljubljane v Karlovec predložen ministerstvu, ktero potrebo te ceste tudi gotovo spozná, je očitno, da je kranjska obrtnijska zbornica pravo zadela, ko se je za imenovane ceste potegovala.

— (*Čitalnica naša*) bode prihodnjo nedeljo s prav zanimivo „besedo“ začela svojo zimsko saisono. Program besedi je: 1) zbor Tovačovskega „Vlasti“; 2) Predsednikov prolog v obliki berila; 3) Zora, besede Lujize Pesjakove, samospev za tenor od Elze-a, poje gosp. Meden; 4) Nedvedov zbor: „Moj dom“; 5) Šestospev iz Donizetti-ove opere „Lucia di Lamermoor“, v katerem pojete gospodičine Rosova in Barnasova; 5) véliki zbor Winterjev „Jadransko morje“, kterege na glasoviru spremlja gospodičina Melanija Hohnova. — Konečno se predstavlja tudi prvokrat gledališka vesela igra „Neznani varh“, ktero je po francoski poslovenil gosp. J. Zabukovec. Začetek „besede“ ob 7. uri zvečer. Odbor tukajšnje in vnanje ude vljudno vabi s pristavkom, da besede pesmi dobí vsak ud pri vstopu.

— (*Dramatično društvo*) je z nedeljsko igro v deželnem gledališču „Jurčkove prikazni“ dobro vstreglo obilo zbranemu občinstvu. Po česki Tylovi poslovenjena, z mičnimi pesmami ozaljšana in z velikim scenerijskim aparatom prevedena igra je že sama na sebi dobra, in največe 3 naloge „Jurčeka“, „Severina“ in „Katrice“ bile so tudi v najboljih rokah: gosp. Noliya, gosp. Schmidt-a in gospodičine Rosove, ki se je, sicer še nekoliko novinka, posebno odlikovala s krasnim petjem. Tem velikim zvonovom so dobro pritrkovali gospodičini Podkrajšekova in Pardubska, gospoda Kajzel in Šusteršič. Pokvaril ni nihče nič. Po glasnem zadovoljstvu, s katerim so bile „Jurčkove prikazni“ sprejete, se more soditi, da tudi drugi pot bode ta igra še dobro napolnila gledališče.

— (*Naznanilo.*) Kovaška in živinozdravniška šola, ki se je končala pretekli mesec, se začne spet prihodnji pondeljek, to je, 27. dne t. m. Naj tedaj, kdor misli to šolo obiskovati, pride do tega dneva v šolo, in soseske, ki nameravajo za potrebo svojo kakega bistrumnega mladenča v to šolo poslati, to storijo do napovedanega dné. Vodstvo.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

V naši ljubi Avstriji je zdaj vse le od danes do jutri. Baron Kellersperg, ki je bil poklican, naslednik biti grofu Hohenwartu, ki je že izdelaval nov načrt vladni, in o katerem se je že tudi govorilo, da si kot ministerstva predsednik že nove ministre izbira, popustil je hipoma vse in šel na Štajarsko domú. Kdo da je tudi njega tako nenadoma kakor Beusta odščipnil, se nič ne vé; govori se sicer, da je odstopil zato, ker ni odobril tega, kar Andrassy hoče, namreč to, da se Poljakom posebna pogača peče. Ali je to res ali ne, nihče ne vé, kajti dandanes časniki o političnih zadevah toliko otrobov zvežejo, da je res škoda za čas, prebirati jih. — Važna in gotova novica je le ta, da po cesarskem patentu od 14. t. m. so na Českem za državni zbor direktne volitve (to je, volitve naravnost, ne po deželnem zboru) zapovedane; dnevi pa, kdaj da bodo volitve, še niso razpisani. Govori se, da državni zbor se skliče brž po božičnih praznikih, ker za prihodnje leto še ni državni proračun dohodkov in stroškov določen, kterege obravnava državni zbor. Ker Čehoslovani nikakor ne gredó v ta državni zbor, piše časnik „Pokrok“, da le kakih 14 Nemcev (namesti 54 poslancev) dobijo decembrici iz Českega na pomoč. O Poljaci ni skoro dvombe, da gredó v državni zbor, čeravno so Hohenwartovo politiko odobrili, kajti oni Groholski, kterege je grof Hohenwart za ministra naredil, ni s Hohenwartom vred stopil iz ministerstva, ampak se ministerstva drži kot smola; je pravi representant one poljske večine, ki se suče kakor — pride! — Ali se bodo tudi drugej razpisale direktne volitve, ali se bodo razpustili deželni zbori, ki so pritrdili poravnavi Hohenwartovi, to vse je danes še neznanó. — Beust se neki že pripravlja na pot v London, kjer prevzame opravilstvo poročnika avstrijskega. — 18. dne t. m. je zapustil veliki knez ruski Mihael Dunaj, kamor je s presijajnim spremstvom prišel in kjer se je mudil več dni, od našega cesarja preprijazno sprejet. Tako sijajni prihod ruskega cesarjeviča je osupnil dunajske nemčurske časnike tako, da jim je popolnoma glas zaprl; treba je res bilo, da neizmerni kultus nemškega cesarstva, ki ga obhajajo prusko-dunajski časniki, se nekoliko kal-mira s spominom na rusko carstvo.

Listnica vredništva. Gosp. Jak. K.: Dandanes mora pesem že posebno izvrstna biti, da sme na svét, kajti časi — kakor sami pojete — so res razni od nekdanjih. Sicer pa niste brez pesniškega duhá. Kar se tiče dopisov, ni njih namen zmirom, da bi zanimivali celi svét; za dotični kraj pa so velike važnosti. — Gosp. P. C. M = P. v R: Za danes prekasno došlo.

Žitna cena

v Ljubljani 18. novembra 1871.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 50. — banaške 7 fl. 30. — turšice 4 fl. 50. — soršice 4 fl. 60. — rži 3 fl. 20. — ječmena 3 fl. 20. — prosa 3 fl. 40. — ajde 3 fl. 40. — ovsa 1 fl. 80. — Krompir 2 fl. —.